

ปัญหาการจัดเก็บภาษีเพื่อควบคุมการบริโภคอาหารที่มีโซเดียมเกินกำหนด¹

กฤษฎา เรืองสุข²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดเก็บภาษีเพื่อควบคุมการบริโภคอาหารที่มีโซเดียมเกินกำหนดมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีและหลักการทั่วไปอย่างมีขอบเขตให้ควบคุมปัญหาสุขภาพ ปัจจุบันประเทศไทยมีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสภาพเป็นอยู่ของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในเรื่องของอาหารซึ่งถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ของการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่ปัจจุบันได้มีการบริโภคอาหารสำเร็จรูป อาหารปรุงรส รวมถึงผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มประเภทต่าง ๆ จึงทำให้มีการบริโภคโซเดียมมากขึ้นซึ่งเป็นสาเหตุของโรคต่าง ๆ กลไกการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง คือ โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดหัวใจและหลอดเลือดสมอง โรคไตวายเรื้อรัง เป็นต้น สถานการณ์การบริโภคเกลือและโซเดียมในประเทศไทยจากการสำรวจ พบว่าคนไทยบริโภคโซเดียมเฉลี่ย 10.9 กรัม หากคำนวณเป็นปริมาณโซเดียม พบว่าคนไทยบริโภคโซเดียมมากถึง 4,352 มิลลิกรัมต่อคนต่อวัน เมื่อพิจารณาในหมวดอาหาร หมวดของทานเล่น หรือหมวดเครื่องดื่ม ที่ผ่านมามีมาตรการในการณรงค์ให้คนไทยลดการบริโภคเค็ม อย่างเช่น การมีฉลากโภชนาการบอกค่าพลังงาน น้ำตาล ไขมัน และโซเดียม แต่ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร รวมทั้งไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล กฎระเบียบของการคลังที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้ประกอบการผลิตอาหารที่ดีต่อสุขภาพ ราคาไม่แพง เนื่องจากการลดต้นทุนลงบวกกับภาษีในการเสียก็จะลดน้อยลง โดยพิจารณาหลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาการบริโภคอาหารลดเค็ม ในภาคอุตสาหกรรมอาหารมีหน้าที่เป็นเครื่องปรุงรสและมีหน้าที่เป็นสารช่วยในกระบวนการผลิตหรือในการแปรรูปด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงหาแนวทางในการควบคุมการรับประทานเค็มเช่นเดียวกับความหวานที่ได้มีการจัดเก็บภาษีปริมาณค่าความหวานตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตพ.ศ. 2560 เป็นเครื่องมือใช้เป็นภาษีทางอ้อมที่เรียกเก็บจากสินค้าและบริการในบางประเภทเท่านั้นซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บนอกจากเป็นรายได้ของรัฐบาลแล้ว และยังจัดเก็บเพื่อการควบคุมรวมทั้งลดการบริโภค เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของประชาชนและประเทศ ส่งเสริมให้ผู้ผลิตอาหารปรับปรุงสูตรการผลิตให้ลดปริมาณโซเดียมลง เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยอาหาร มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อได้รับความปลอดภัย โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้า เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคจึงต้องจัดมีองค์กรที่เหมาะสมเพื่อดูแลประสานงานในการให้มีการ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่องปัญหาการจัดเก็บภาษีเพื่อควบคุมการบริโภคอาหารที่มีโซเดียมเกินกำหนด โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ พัทธดา เอื้อวรรณกิจ และ คณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีตร เลิศธรรมเทวี และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คุ้มครองผู้บริโภคด้วยซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ คนทั่วโลกมีพฤติกรรมการบริโภคเนื่องจากเหตุผลด้านสุขภาพที่ต้องใช้เครื่องมือกำกับดูแลในการบริโภคอาหาร ในขณะที่หลายประเทศที่มีแนวทางกฎหมายเพื่อลดเกลือในอาหารเพื่อสุขภาพดี ซึ่งบางประเทศมีการกำหนดโครงสร้างอัตราภาษีในการควบคุมการบริโภคโซเดียมเป็นเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษี สำหรับประเทศไทย การจัดเก็บภาษีเครื่องดื่มในปัจจุบันยังคงมีปัญหาทางกฎหมายบางประการไม่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพ รวมถึงสินค้าหรือบริการประเภทใดที่กฎหมายกำหนด ให้ต้องเสียภาษีสรรพสามิตที่เป็นสินค้าที่ถูกวิเคราะห์มาแล้วว่าส่งผลกระทบต่อตัวเอง ผู้อื่นหรือสังคม รวมไปถึงสินค้าที่มีลักษณะฟุ่มเฟือยไม่จำเป็นต่อการบริโภคของประชาชนอีกด้วย และการขับเคลื่อนมาตรการและนโยบายด้านต่างๆ ต่อไป

จากข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันดังกล่าวมาแล้ว ทำให้เห็นได้ว่า ปัญหาการจัดเก็บภาษีเพื่อควบคุมการบริโภคอาหารที่มีโซเดียมเกินกำหนด ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเข้ามากำหนดควบคุมอย่างชัดเจนหลายประการ อีกทั้งยังสามารถให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะได้ไม่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาประการแรก คือ ปัญหาเกี่ยวกับไม่มีกฎหมายกำหนดปริมาณโซเดียมในอาหารที่ยังไม่ครอบคลุมอาหารที่มีความเค็มเกินกำหนดมาตรฐานสุขภาพเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการปรับสูตร จากพระราชบัญญัติพิกัดอัตราสรรพสามิตพ.ศ. 2560 นั้น ได้กำหนดไว้ลักษณะสินค้าเครื่องดื่มที่ถูกจัดเก็บภาษีไว้ในเรื่องการจัดเก็บภาษีความหวานตามปริมาณน้ำตาล ซึ่งในลักษณะของสินค้าเครื่องดื่มที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีสรรพสามิตยังไม่ครอบคลุมถึงอาหารชนิดมีปริมาณโซเดียมเกินกำหนด โดยอาศัยการสำรวจปริมาณโซเดียมในเครื่องดื่มหรืออาหารและรายงานการวิเคราะห์สารอาหาร พลังงาน น้ำตาล ไขมัน และโซเดียมในอาหารและเครื่องดื่มในแอปพลิเคชันอาหารออนไลน์ ปี พ.ศ.2565 จึงควรมีกำหนดการจัดเก็บภาษีความเค็มโดยคำนวณจากค่าโซเดียมของสินค้าและอาหารมีปริมาณความเค็มเกินเกณฑ์มาตรฐานสุขภาพในอาหารมีเพียงการควบคุมอาหารตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 จึงควรมีกำหนดปริมาณอาหารที่มีโซเดียมและหลักเกณฑ์พิจารณา เพื่อลดการบริโภคโซเดียมเกินกำหนดในการจัดเก็บภาษีหรือไม่อย่างไร โดยข้อมูลจากวิเคราะห์คนไทยบริโภคโซเดียมสูงเกินกว่าค่ากำหนดขององค์การอนามัยโลกถึงสองเท่า ทั้งที่ร่างกายเราต้องการโซเดียมเพียง 2,000 มิลลิกรัมต่อวัน จำเป็นควรถูกกำหนดขอบเขตผลิตภัณฑ์อาหารที่ควรมีการเก็บภาษีในกลุ่มอาหารที่มีปริมาณโซเดียมสูง ทำให้พระราชบัญญัติพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพเกี่ยวกับการจำกัดการบริโภคโซเดียมของหน่วยงานรัฐทางด้านสาธารณสุข ซึ่งหากผ่านการเดิมเกลือเพื่อแปรรูปหรือถนอมอาหารก็จะทำให้ปริมาณโซเดียมในอาหารนั้นสูงขึ้น โซเดียมถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทั้งเป็นสารปรุงแต่งรส ยืดอายุการเก็บรักษา ทำให้อาหารเก็บไว้ได้นานขึ้นมีหลายประเภท เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป โจ๊ก

หรือข้าวต้มกึ่งสำเร็จรูป ชุปกึ่งสำเร็จรูป และขนมขบเคี้ยว ที่มีปริมาณโซเดียมเกินเกณฑ์มาตรฐานสุขภาพ เป็นต้น

ประเด็นปัญหาประการสอง ปัญหาเกี่ยวกับไม่มีกฎหมายฐานและอัตราในการจัดเก็บภาษีความเค็ม ไม่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพ ในปัจจุบันมีการควบคุมปริมาณความหวานตามกฎหมายกำหนดพิภค อัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2564 โดยมีการกำหนดอัตราขององค์การอนามัยโลกและยังมีประเทศฮังการี ประเทศโปตุเกส ประเทศสิงคโปร์ มีมาตรการควบคุมความเค็มอยู่ เพื่อให้กฎหมายของไทยมีความ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสุขภาพ และ ประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 392 (พ.ศ.2561) เพื่อแก้ไขปัญหาโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เกิดจากการ บริโภคอาหารที่มีรสชาติเค็ม ในฐานและอัตราในปัจจุบันนั้นยังไม่สนับสนุนนโยบายเท่าที่ควร เนื่องจาก กฎหมายเก็บภาษีปริมาณความหวานที่อยู่ในเครื่องดื่ม แต่ยังไม่ได้นำเอาปัญหาที่มีโทษต่อสุขภาพเพื่อลดการ เสียชีวิตมาช่วยควบคุมการบริโภคอาหารที่มีโซเดียมเกินกำหนด จากการศึกษาพบว่าอาหารที่มีความเค็มสูง เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ไอศกรีม เครื่องปรุงต่าง ๆ ยังคงมีขายอยู่ในท้องตลาดจำนวนมากและอยู่ในสถานที่ที่ เข้าถึงผู้บริโภคได้ง่าย ราคาไม่สูง ซื้อมาได้ทุกช่วงวัย จึงอาจทำให้มีความเสี่ยงในการเกิดโรคจากการ บริโภคโซเดียมเพิ่มสูงมากขึ้นเรื่อย ๆ ได้ ซึ่งเป็นปัญหาการจัดเก็บภาษีเพื่อควบคุมการบริโภคอาหารที่มี โซเดียมเกินกำหนด เพื่อเป็นการกำหนดกระบวนการทางนโยบายภาษีที่เหมาะสมในกลุ่มอาหารที่เป็นสินค้า ฟุ่มเฟือย ปัจจุบันยังไม่มีฐานและอัตราภาษีในการสนับสนุนและเอื้อต่อนโยบายที่จะลดการบริโภคโซเดียม เพื่อส่งเสริมสุขภาพของประชาชนเท่าที่ควร เนื่องจากกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเกี่ยวข้องกับอาหารหรือ เครื่องดื่มที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่ำและมีส่วนผสมของน้ำตาล ไขมัน และโซเดียม เป็นส่วนประกอบหลัก ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพเพิ่มมากขึ้น ทำให้ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายของภาครัฐในการจัดการปัญหาทางด้าน สุขภาพสูงขึ้นและก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจสังคมและคุณภาพชีวิตอื่นๆ ดังนั้น รัฐบาลจึงควร ต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหาและมีเครื่องมือเข้ามาช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ด้วยเหตุนี้ แนวคิดจัดเก็บภาษีความเค็ม เพื่อช่วยลดการบริโภคโซเดียมหรือความเค็มของคนไทยลงอีกทาง จะยึด หลักการจัดเก็บภาษีตามสัดส่วนปริมาณของโซเดียม ในลักษณะเช่นเดียวกันกับภาษีความหวาน

ควรมีมาตรการการยกเว้นการจัดเก็บภาษีอาหารที่มีความเค็มในสินค้าที่มีส่วนผสมของโซเดียมเพื่อ สร้างแรงจูงใจในการปรับสูตร ได้กำหนดไว้ไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมทำให้เกิดปัญหาในส่วนอาหารที่มี โซเดียมเกินกำหนดกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันอาหารเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ รัฐบาลจึงควรต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหาและมีเครื่องมือเข้ามาช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคไม่ติดต่อ เรื้อรัง

ประเด็นปัญหาประการสาม คือ ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายพิภคสุภาษณาเข้าอาหารไม่กำหนดปริมาณ โซเดียมเกินกำหนด เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคจากผลิตภัณฑ์อาหาร ในปัจจุบันผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่ สามารถทำความเข้าใจข้อมูลโภชนาการและปริมาณโซเดียมในผลิตภัณฑ์ได้ แม้มีการนำฉลากโภชนาการ แบบจีดีเอมาใช้อย่างบังคับเพื่อช่วยเสริมความเข้าใจ ประกอบกับการแสดงฉลากโภชนาการยังเป็นการแสดงที่ไม่

ครอบคลุมทุกประเภทผลิตภัณฑ์ในท้องตลาด ทำให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลโภชนาการที่ไม่ชัดเจนเพียงพอ หากมีผลิตภัณฑ์อาหารที่มีปริมาณโซเดียมอยู่ในระดับที่เหมาะสมและปลอดภัยต่อผู้บริโภคในท้องตลาดมากขึ้นเท่าใด จึงเกิดปัญหาด้านสุขภาพ อันเป็นสาเหตุหลักมาจากพฤติกรรมการบริโภคอาหารของคนไทย การเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารจึงมีความสำคัญต่อสุขภาพร่างกายและเกี่ยวข้องกับสิทธิในด้านสุขภาพของผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เป็นฉลากที่แสดงข้อมูลปริมาณสารอาหารในผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงโดยไม่ชี้นำเชิงคุณภาพ จึงมีปัญหามีกฎหมายควบคุมในการจัดเก็บภาษีอย่างเหมาะสม ปัญหาเกี่ยวกับผู้นำเข้าประเภทอาหาร มีกฎหมายควบคุมอยู่แต่ยังไม่ควบคุมถึงอาหารที่มีโซเดียมเกินกำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐในการป้องกันอันตรายที่มีต่อความปลอดภัยและสุขภาพของผู้บริโภค ทำให้เกิดช่องว่างในการระบุรายละเอียดของชนิดและปริมาณสารอาหารที่มีอยู่ในอาหารนั้น เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมทางอาหารที่ดีให้กับผู้บริโภคให้สามารถเลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์ได้หรือไม่ แต่พิจารณาจากลักษณะและรูปแบบการบริโภคที่มีความคล้ายคลึงกันหรือไม่ อีกทั้งเกณฑ์นำเข้าอาหารในราชอาณาจักร เพื่อให้เฉพาะตัวในเรื่องนี้จะกำหนดให้อาหารแต่ละอย่างปริมาณสูงสุดที่อนุญาต หน่วยเป็นเพียงกิโลกรัมหรือลิตร เท่านั้นตามพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2564 หมวด 5 ในประเภทพิกัด 25.01 เป็นการกำหนดเฉพาะเกลือหรือโซเดียมไว้เป็นตามราคาร้อยละ โดยการส่งเสริมให้มีการค้ากับต่างประเทศ รัฐจึงกำหนดมาตรการในการช่วยเหลือผู้ประกอบการภายในประเทศโดยการแทรกแซงด้านการค้าเกลือ มีวิธีการดำเนินการโดยการมอบหมายให้กรมศุลกากรกำหนดโครงสร้างภาษ้นำเข้าเกลือ เพื่อคุ้มครองราคาเกลือในประเทศให้มีราคาถูกกว่าเกลือที่นำเข้า ซึ่งการจัดเก็บภาษ้นำเข้าเกลือมี 2 ลักษณะ คือ เก็บตามราคาหรือตามมูลค่าของเกลือในขณะนั้น และเก็บตามสภาพของเกลือ ไม่ได้ครอบคลุมถึงมีอาหารที่มีโซเดียมเกินกำหนดในการเข้ามาควบคุมในการนำเข้าราชอาณาจักร มีปัญหาและข้อพร่องในบางประการ อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องต่อความปลอดภัยของผู้บริโภคไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค จึงสมควรให้มีกฎหมายเข้ามาบังคับใช้อย่างชัดเจน หลายประเทศได้ใช้วิธีการเรียกเก็บภาษีต่อหน่วยปริมาณโซเดียมในอาหาร และตั้งขีดจำกัดการบริโภคโซเดียมสูงสุดในอาหารบางชนิด โดยวิธีการนี้สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้บริโภคเลือกอาหารที่เหมาะสมกับสุขภาพมากขึ้น

จากการศึกษาค้นคว้าจากข้อเท็จจริงและปัญหาการจัดเก็บภาษีเพื่อควบคุมการบริโภคอาหารที่มีโซเดียมเกินกำหนด ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลด้านสถานการณ์การบริโภคและสนับสนุนและผลักดันให้มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการลดการบริโภคเกลือและโซเดียม โดยเฉพาะมาตรการสร้างความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในการปรับสูตรสินค้าอาหารให้มีปริมาณเกลือและโซเดียมลดลง โดยใช้การจัดเก็บภาษีเพื่อควบคุมการบริโภคอาหารที่มีโซเดียมเกินกำหนดในเรื่องนี้ยังมีข้อจำกัด หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในโภชนาการในรูปแบบที่ง่ายต่อความเข้าใจของผู้บริโภคยังไม่ครอบคลุมประเภทผลิตภัณฑ์อาหารทุกผลิตภัณฑ์ในท้องตลาด เพื่อหลีกเลี่ยงผลิตภัณฑ์อาหารที่มีโซเดียมสูง อันกระทบต่อสิทธิของผู้บริโภคในการได้รับข้อมูลข่าวสารและความปลอดภัยจากผลิตภัณฑ์อาหารที่มีโซเดียมสูง ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับไม่มีกฎหมายกำหนดปริมาณโซเดียมในอาหารที่ยังไม่ครอบคลุมอาหารที่มีความเค็มเกินกำหนดมาตรฐานสุขภาพเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการปรับสูตร ลักษณะของอาหารที่มีโซเดียมเกินกำหนดไม่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีสรรพสามิต ปัญหารูปแบบการใช้บังคับของมาตรการปรับสูตรในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งยังไม่สามารถจูงใจให้ผู้ประกอบการหันมาปรับสูตรเพื่อลดปริมาณโซเดียมในผลิตภัณฑ์ได้ กล่าวคือการจัดเก็บภาษีต่อหน่วยปริมาณโซเดียมในอาหารจะต้องมีการวัดปริมาณโซเดียมในอาหารที่บริโภค ซึ่งอาจจะทำให้กระบวนการจัดเก็บภาษีมีความยุ่งยากและซับซ้อนขึ้น เนื่องจากต้องมีการตรวจวัดปริมาณโซเดียมในแต่ละชนิดของอาหารที่ผ่านมา ซึ่งการวัดปริมาณนี้อาจจะไม่สามารถทำได้โดยง่ายและรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความไม่สะดวกสบายในการจัดเก็บภาษีและการประเมินภาษี ควรแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะของอาหารตามพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตใหม่ในทำนองการจัดเก็บภาษีตามปริมาณความหวานให้ครอบคลุมถึงปริมาณโซเดียม แต่อาหารสำเร็จรูปจำนวนมากที่ผลิตในระดับอุตสาหกรรม ให้ใช้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางอาหาร จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับภาคอุตสาหกรรมอาหารที่ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อลดปริมาณโซเดียม ซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริโภคได้เลือกบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพมากขึ้น

ควรกำหนดหลักเกณฑ์ประเภทอาหารที่ต้องเสียภาษีดังนี้

ข้อ 1 อาหารรสเค็ม หมายถึง การนำส่วนผสมที่มีส่วนประกอบของโซเดียมหรือเกลือไปผสมกับวัตถุดิบ

ข้อ 2 ประเภทอาหารที่อยู่ในข่ายที่ต้องเสียภาษี เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ขนมขบเคี้ยวหรือขนมต่าง ๆ

โดยผู้ศึกษาเห็นว่าองค์การอนามัยโลก ได้กำหนดมาตรฐานไว้ใน 1 วัน ร่างกายควรได้รับโซเดียมไม่เกิน 2,000 มิลลิกรัมเท่ากับเกลือ 1 ช้อนชา เหลือแล้วไม่ควรได้รับโซเดียมเกิน 600 มิลลิกรัมต่อมื้ออาหาร ปัญหาทางกฎหมายโดยการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และขยายขอบเขตของผลิตภัณฑ์ที่ใช้บังคับออกไปให้ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ในท้องตลาด ผู้ศึกษาเห็นควรให้กำหนดประเภทอาหารที่จะจัดเก็บภาษีสรรพสามิตตามปริมาณความเค็มเกินกำหนดมาตรฐานสุขภาพที่กำหนด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่อาหารทุกประเภท ป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีและลดปัญหาในทางปฏิบัติ หากเค็มต่ำกว่าเกณฑ์กำหนดก็ไม่ต้องเสียภาษี โดยกำหนดเป็นสินค้าพิกัดใหม่ไว้โดยเฉพาะ ทั้งนี้จากข้อมูลการบริโภคและปริมาณโซเดียมในการผลิตภัณฑอาหารต่างๆ ที่ไม่จำเป็นและมีคุณค่าทางโภชนาการน้อยโดยแบ่งเป็นอาหารสำเร็จรูป ขนมขบเคี้ยว ที่มีความเค็มสูงกว่าที่ร่างกายต้องการ 2-3 เท่า เช่น พวkbะหมี่กึ่งสำเร็จรูป โจ๊กกึ่งสำเร็จรูป ขนมกรุบกรอบ ปลาเส้น สาหร่าย ที่มีโซเดียมแฝงอยู่ ส่วนอาหารที่มีความเค็มระดับปานกลางถึงต่ำไม่อยู่ในกลุ่มที่ถูกจัดเก็บในรูปแบบขึ้นบันได ผู้ศึกษาเห็นว่าจะทำให้ครอบคลุมไปถึงสินค้าประเภทอาหารอีกหลายชนิดที่มีขายอยู่ตามท้องตลาดทั่วไป ให้เป็นอาหารที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีสรรพสามิตด้วย

2. ปัญหาเกี่ยวกับไม่มีกฎหมายกำหนดฐานและอัตราในการจัดเก็บภาษีความเค็มไม่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพ การเรียกเก็บภาษีต่อหน่วยปริมาณโซเดียมในอาหารอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ราคาของอาหารที่มีปริมาณโซเดียมสูงเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้บริโภคมองหาแหล่งอาหารที่มีโซเดียมต่ำลง ซึ่งอาจทำให้สินค้าหรือ

บริการที่มีปริมาณโซเดียมสูงต้องลดราคาขายต่ำลง โดยอาจจะทำให้เกิดความไม่สมดุลในการแข่งขันและกระทบต่ออุตสาหกรรม ในบางกรณีกฎหมายอาจกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องชำระภาษีเพิ่มเติม ควรแก้ไขเพิ่มเติมฐานและอัตรา โดยจัดเก็บเป็นอัตราก้าวหน้า เพื่อให้อัตราภาษีได้สะท้อนหลักส่งเสริมสุขภาพที่ดีของคนไทย โดยแบ่งเกณฑ์ปริมาณโซเดียมตามความเหมาะสม เพื่อให้หลักการยึดหยุ่นในโครงสร้างและอัตราภาษีที่ง่ายต่อการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตามสภาวะเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อสอดคล้องกับนโยบายรัฐส่งเสริมให้มีอาหาร “ทางเลือกสุขภาพ” มากขึ้น ให้ระยะเวลาผู้ประกอบการปรับตัวกับมาตรฐานอย่างเหมาะสม รวมถึงต้องคำนึงถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนการบริโภค ในการเสนอเก็บภาษีเพื่อจัดการปัญหาสุขภาพดังกล่าว ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับปรุงพิกัดอัตราภาษีโดยใช้อัตราตามปริมาณแต่เพียงอย่างเดียว หากใช้อัตราตามมูลค่าจะมีความซับซ้อนของมูลค่าและตัดปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการกำหนดราคาของผู้ประกอบการหรือผู้นำเข้าและอำนาจในการประเมินราคาของเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีหลายขั้นตอนอาจเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าด้วย โดยคำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการหรือส่วนประกอบหรือส่วนผสมของสารอาหารที่หน่วยงานทางโภชนาการอาหารหรือสาธารณสุขได้กำหนดไว้

3. ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายพิกัดศุลกกรนำเข้าอาหาร ไม่มีกำหนดโซเดียมเกินกำหนด การละเลยการเลือกอาหารที่เหมาะสม โดยผู้บริโภคอาจจะไม่สนใจเลือกอาหารที่เหมาะสมกับสุขภาพเพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีที่สูงขึ้น และเลือกซื้ออาหารที่มีปริมาณโซเดียมสูงเพราะมีรสชาติที่ดีกว่า ผู้บริโภคอาจไม่รู้ว่าอาหารที่เขารับประทานมีปริมาณโซเดียมเท่าใด และไม่ได้รับการสอบถามหรือแนะนำให้ลดปริมาณโซเดียมในอาหารเพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีที่สูงขึ้น การส่งเสริมการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโซเดียมในอาหารและการแนะนำให้ลดปริมาณโซเดียมในอาหารเป็นสิ่งที่สำคัญในการป้องกันปัญหาการจัดเก็บภาษีที่ซับซ้อน หรือแสดงป้ายสัญลักษณ์เตือนผู้บริโภค การให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างภาคส่วนผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานรัฐเข้ามาตรวจสอบและควบคุมให้มีความชัดเจน ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะอย่างมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ในอนาคตเป็นทางเลือกสุขภาพที่มีส่วนประกอบตามที่กำหนด และยังลดภาระค่าใช้จ่ายสุขภาพ ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ เพื่อเสริมการให้ข้อมูลโภชนาการและสร้างความตระหนักให้ผู้บริโภค อีกทั้งยังช่วยผลักดันให้ผู้ประกอบการหันมาปรับสูตรอาหารในภาคอุตสาหกรรมได้ ควรเสริมการใช้บังคับเครื่องหมายทางเลือกสุขภาพไม่ว่าจะเป็นการสร้างแรงจูงใจ การให้เงินอุดหนุน หรือการให้รางวัลแก่ผู้ประกอบการเพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการหันมาปรับสูตรอาหารและให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางเลือกแก่ผู้บริโภคยิ่งไปกว่านั้น สิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารและความปลอดภัยจากผลิตภัณฑ์อาหารที่มีโซเดียมสูงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้บริโภคที่ผู้บริโภคควรจะได้รับจากการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหาร ซึ่งได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2560 ด้วยเหตุนี้ภาครัฐจึงเข้ามามีบทบาทในการป้องกันอันตรายที่มีต่อความปลอดภัยและสุขภาพของผู้บริโภคจากการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหาร หลีกเลี่ยงผลิตภัณฑ์อาหารที่มีโซเดียมสูง จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ คือประกาศกระทรวงสาธารณสุข รวมไปถึงการออกมาตรการอื่นเพิ่มเติมเพื่อเสริมให้เกิดการดำเนินการที่

แท้จริงในภาคปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นมาตรการในเรื่องฉลากโภชนาการ ที่ต้องแก้ไขรูปแบบของฉลาก โภชนาการจากฉลากที่ดีเอให้เป็นแบบสัญญาณไฟจราจรและขยายขอบเขตของผลิตภัณฑ์ที่ใช้บังคับออกไปให้ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ในท้องตลาด และควรแก้ไขหลักเกณฑ์การแสดงฉลากโดยกำหนดขนาดตัวอักษร และขนาดฉลากให้มีความชัดเจนแน่นอนมากยิ่งขึ้น รวมถึงกฎหมายพิกัดศุลกากรนำเข้าอาหารมีการกำหนดไว้ตามพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2564 เกี่ยวกับอาหารปรุงแต่งหมวด 4 หรือ ผลิตภัณฑ์หมวด 5 ก็ตามก็มีขอบเขตการควบคุมแยกต่างหากจำนวนภาษีศุลกากรอย่างเป็นรูปธรรม โดยคำนวณตามหลักเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษีอยู่แล้วตามแต่ละประเภทแต่ยังไม่ครอบคลุมถึงโซเดียมเกินกำหนด ต้องควรแก้ไขเพิ่มเติมของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการในการนำเข้าโดยการจัดเก็บจากอาหารที่มีส่วนผสมของโซเดียมนำเข้า ควรปรับอัตราให้สอดคล้องกับอัตราความเหมาะสม ซึ่งยึดหลักแบบการจัดเก็บภาษีความหวาน กล่าวคือ ผู้บริโภคอาหารที่มีส่วนผสมของโซเดียมหรือสารทำให้เค็มในปริมาณมากก็ต้องรับภาระภาษีมากเนื่องจากอัตราภาษีจะขึ้นอยู่กับปริมาณโซเดียมอันจะสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคได้ ตลอดจนสิทธิของผู้ป่วยได้อย่างครอบคลุมเหมาะสม สำหรับข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไป

ดังนั้นองค์การอนามัยโลกจึงริบรณรงค์สร้างความตระหนักให้สาธารณชนทราบถึงอันตรายของการบริโภคอาหารโซเดียมสูง จึงควรส่งเสริมให้ประชากรบริโภคโซเดียมไม่เกิน 2,000 มิลลิกรัม เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในประเทศไทยมีการจัดเก็บภาษีเพื่อนำไปใช้ในวัตถุประสงค์เฉพาะ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงการจัดเก็บภาษีให้มีการควบคุมการบริโภคอาหารที่มีโซเดียมเกินกำหนด การใช้กลไกทางการตลาดกระตุ้น กรณีศึกษาวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยยังไม่มีการบังคับใช้แต่อย่างใด เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในปัญหาสุขภาพของประชาชน เพื่อนำมาพิจารณาปรับใช้กับการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมทั้งในเรื่องของขอบเขต รูปแบบ และอัตราภาษี ในการลดปริมาณเกลือหรือโซเดียมในอาหาร และเพื่อเป็นเสริมสร้างให้ประชาชนไทยมีสุขภาพที่ดี รวมถึงช่วยลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการรักษาของรัฐได้

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน, 2543.
- ประภาส คงเอียด. คำอธิบายกฎหมายภาษีสรรพสามิต. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์นิตยสารธรรม, 2542.
- มานิต วิทยาเต็ม. ภาษีและกฎหมายศุลกากร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524.
- รัชวรรณ อภิลักขิตกาล. มาตรฐานและกฎหมายอาหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2562.
- สำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย. รายงานการสำรวจการบริโภคอาหารของประชาชนไทย การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ.2551-2552. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2554.
- กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค กองโรคไม่ติดต่อ. คู่มือการสำรวจปริมาณโซเดียมในอาหารด้วยเครื่องวัดความเค็ม [Online]. Available URL: <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1238320220301081354.pdf>. 2565 (เมษายน, 30).
- แผนงานวิจัยนโยบายอาหารและโภชนาการ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ, (ตุลาคม16), มาตรการภาษีเกลือและโซเดียมในประเทศไทย [Online]. Available URL: <http://fhpprogram.org/download/policy-brief-salt-tax/>, 2565.